

KISS GY. CSABA „a szlávok Petrarcaja”

Bora okán tartja számon Tokajt ország és világ, ám arról sem szabad megfeledkezni, hogy ez a város egyben irodalmi emlékhely. És annak sem utolsó. Ott van a magyar és a világirodalom térképén, mégpedig előkelő helyen.

2000-ben jelent meg a *Tokaj a világirodalomban* című kötet. Ebbe olyan íróknak a műveiből válogattunk, akik megörökítették a város és a bor hírét. Azt hiszem, nincs még egy magyar település – talán a külföldön sem akad túl sok hozzá fogható –, amelyik ilyen névsort tudna fölmutatni. Köztük van Goethe és Mickiewicz, Voltaire és Tolsztoj, Flaubert és Ibsen, Heinrich Böll és Pablo Neruda, rövidre fogva a fősorolást.

Hosszabb ideig tartózkodott a helységben az ukrán felvilágosodás jeles képviselője, Hrihorij Szkorovoda a XVIII. század közepén és az osztrák Nikolaus Lenau 1815 és 1817 között. Emlékük helyét már megjelölte a város.

Rövidebb időt töltött itt 1812-ben Ján Kollár, aki két kultúrát és irodalmat is képvisel. Származása és nemzeti szerepvállalása

okán a szlovákokat, költészetének nyelvvel pedig a csehet. Ismeretes, hogy 1819-től 1839-ig szolgált Pesten evangélikus lelképásztorként. Számon tartja az utókor prédikációit, a *Szlávság (vagy dicsőség) leánya* című lírikopikus szonettgyűjteményét, mely a szláv nemzeti mitológia költői megfogalmazása, továbbá német nyelvű értekezéseit. Kollár a szláv kölcsönösség, összetartozás gondolatának megalkotója megszállottja volt a nemzet eszméjének. Csakúgy, mint kortársai szerte Közép-Európában. A többnyelvű Magyarország polgáraként törvényszerűen került néha összeütközésbe a magyar nemzeti jó-

vó munkásaival. Ha irodalmi műveiből olykor délibábok tűnnek elő, azt elsősorban a romantika rovására írhatjuk. Tokajt például már-már szlovák településnek tartotta, pedig amikor ott járt, a városban a magyarok, németek, zsidók mellett laktak ugyan szlávok, ám nemcsak szlovákok, hanem lengyelek, ruszinok és oroszok is. Kereskedő városként igazi többnyelvű közeg volt.

Kollár írói, gondolkodói nagyságát korán észrevette a magyar szellemi élet. Toldy Ferenc 1834-ben a „szlávok Petrarcajaként” méltatta. A pesti evangélikus lelkésznek, amint Sziklay László kutatásaiból tudjuk, jó kapcsolatai voltak a magyar szellemi élet nem egy képviselőjével. Például Prónay Sándorral, az evangélikus egyház egyetemes felügyelőjével vagy a történész és író Mednyánszky Alajossal. Amikor a szlovák evangélikusok jogaik védelmében emlékiratot készítenek az uralkodónak, Ján Kollár személyesen viszi el azt Széchenyi Istvánnak.

Tokaj irodalmi panteonjában sajátos hely illeti meg Ján Kollárt. Magától értetődően a világirodalom csarnokába tartozik, ám ugyanakkor hazai szerzőnek is tekinthetjük, hiszen fizikai értelemben élete túlnyomó részét Magyarországon, sőt annak központjában töltötte. Tokajról készített költői vedutái méltó helyet foglalnak el a várost dicsőítő versek gyűjteményében. Idilli tájként, Árkádiaként jelenik meg szonettjeiben a Hegyalja, májusi vidámságot és szüreti hangulatot idéznek sorai.

Tokaj megbecsüli költőit. Ján Kollár emlékét az együttélés és a magyar-szlovák szomszédság okán is őrzi. A tokaji Kopasz egy olyan hegyláncnak az első tagja, amely Eperjesnél ér véget. Ján Kollár emléktáblája a természethez hasonlóan az összetartozást, a magyar-szlovák kapcsolatokat erősíti. Abban reménykedünk, hogy mi képp Tokajban emléktáblát kapott Kollár, úgy kerül majd újra helyére Petőfi Sándor emléktáblája Eperjesen.

Ján Kollár emléktáblája (Csirpák Viktória munkája) Tokajban – Rákóczi út 39.